

KREDITO ĮSTAIGŲ VEIKLOS LIETUVOJE 2008 M. AUDITUOTI REZULTATAI

BANKŲ METINIŲ FINANSINIŲ ATASKAITŲ AUDITAS

Visuose šalies komerciniuose bankuose 2008 m. metinių finansinių ataskaitų auditą atliko nepriklausomos audito firmos. Dėl visų bankų metinių finansinių ataskaitų buvo pareikštos nuomonės be išlygų.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos bankų įstatymo 61 straipsnio 4 dalimi, bankai turi pateikti visuomenei metinę finansinę atskaitomybę ir auditoriaus išvadą per 4 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos.

BANKŲ VEIKLA

2008 m. bankų sistemos augimo tempai buvo mažiausi per pastaruosius kelerius metus. Itin įtemptas bankinei sistemai buvo ketvirtasis ketvirtis, kai mažėjo ir bankuose laikomi klientų indėliai, ir bankų turtas.

Veikiančių šalies komercinių bankų bei užsienio bankų skyrių¹ turtas (aktyvai), bankų pateiktų 2009 m. sausio 1 d. audituotų finansinių ataskaitų duomenimis, sudarė 89,7 mlrd. Lt ir per metus išaugo 8,8 mlrd. Lt, arba 10,8 proc. (2007 m. augo 37,5 proc.). Klientams suteiktos paskolos, kurių suma sudarė 71,4 mlrd. Lt, palyginti su praėjusiu metų sausio 1 d., išaugo 11,3 mlrd. Lt, arba 18,8 proc. (2007 m. augo 43,9 proc.). Bankuose laikomi indėliai sudarė 38,2 mlrd. Lt ir per metus sumažėjo 1,9 mlrd. Lt, arba 4,7 proc. (2007 m. augo 23,4 proc.). Indėlių sumažėjimą nulėmė per metus 2,5 mlrd. Lt, arba 19,3 proc., sumažėję privačių įmonių indėliai ir 1,2 mlrd. Lt, arba per pusę, sumažėję valstybės ir savivaldybės įmonių indėliai. O gyventojų indėliai, nors ketvirtąjį ketvirtį ir sumažėjo, per metus išaugo 1,5 mlrd. Lt, arba 6,4 proc. (2007 m. augo 26,8 proc.).

Bankų sistemos kai kurių turto ir įsipareigojimų straipsnių dinamika

mln. Lt

Eil. Nr.	Balansinės ataskaitos straipsnio pavadinimas	2008-01-01	2009-01-01	Pasikeitimas per metus (proc.)
1	Turtas (aktyvai)	80 990,3	8 9749,2	10,8
2	Skolos vertybiniai popieriai	7 400,6	5 971,5	-19,3
3	Klientams suteiktos paskolos	60 114,1	71 440,9	18,8
3.1	Iš jų – finansų institucijoms	3 367,9	3 890,5	15,5
3.2	Iš jų – privatioms įmonėms	32 032,8	37 342,6	16,6
3.3	Iš jų – fiziniams asmenims	23 722,1	28 601,6	20,6
3.3.1	Iš jų – būsto paskolos	16 651,8	20 772,4	24,7
4	Paskolų vertės sumažėjimas	449,6	870,9	93,7
4.1	Paskolų vertės sumažėjimas / suteiktos paskolos, proc.	0,74	1,2	-
5	Indėliai ir akreditivai	40 108,9	38 231,3	-4,7
5.1	Iš jų – finansų institucijų	1 006,1	1 227,4	22,0
5.2	Iš jų – privačių įmonių	13 145,0	10 605,8	-19,3
5.3	Iš jų – fizinių asmenų	22 677,7	24 138,6	6,4
6	Akcinių nuosavybė	5 946,0	6 778,9	14,0
7	Einamųjų metų pelnas	1 156,1	867,3	-25,0

Kaip ir anksčiau, 2008 m. toliau mažėjo trijų didžiausių bankų koncentracija pagrindinėse rinkos dalyse, o dalį jų rinkos užėmė užsienio bankų skyriai. Trijų didžiausių bankų valdoma turto rinkos dalis per metus sumažėjo daugiau kaip 2 proc. punktais iki 65,5 proc. Paskolų ir indėlių rinkose 2008 m. trijų didžiausių dalį užimančių bankų koncentracija mažėjo 3,7 proc. punktais iki 66,5 proc. ir 3,8 proc. punktais iki 66,1 proc.

Nepaisant sumažėjusio paskolų augimo tempo, bankų turtui augant dar lėtesniais tempais, paskolų dalis turte 2008 m. ir toliau augo. Per metus paskolų dalis turte išaugo 5,4 proc. punktais ir sudarė 79,6 proc. Bankų investicijų į vertybinius popierius mažėjimas, prasidėjęs 2007 m. pabaigoje, nuosekliai tęsėsi visus 2008 m. Per

¹ Veikiančių šalies komercinių bankų ir bankų sistemos sąvoka apima visus nagrinėjamu periodu veikusius šalies komercinius bankus bei užsienio bankų skyrius

metus bankų laikomų skolos ir nuosavybės vertybinių popierių apimtys sumažėjo 1,5 mlrd. Lt, o jų dalis bankų turte sumažėjo 2,7 proc. punktais.

Lietuvoje veikiantys bankai 2008 m. savo veiklą koncentravo vietinėje rinkoje – Lietuvoje investuotas bankų turtas per metus padidėjo 10,1 mlrd. Lt, o užsienyje sumažėjo 1,3 mlrd. Lt. Nepaisant to, didžiąją bankų aktyvų dalį sudaro užsienio valiuta denominuotas turtas, kurio dalis ir toliau didėja. Per metus turto užsienio valiuta dalis padidėjo nuo 57,3 proc. iki 64,5 proc.

2008 m., ėmus mažėti indėliams, o paskoloms vis dar augant, bankai savo veiklą finansavo skolindamiesi tarpbankinėje rinkoje. Patronuojančių bankų ar kitų tai pačiai kontroliuojančio banko grupei priklausančių bankų lėšos per metus padidėjo 10,7 mlrd. Lt ir 2009 m. sausio 1 d. pasiekė 38,4 mlrd. Lt – tai sudarė 46,3 proc. visų įsipareigojimų. Tokia skolinimosi struktūra lėmė tai, kad per metus nerezidentų dalis bankų įsipareigojimuose padidėjo nuo 45,3 proc. iki 52,2 proc.

Bankų paskolų portfelis

2008 m. bankų sistemos paskolų portfelio prieaugis buvo mažiausias per pastaruosius trejus metus. Kaip minėta, 2008 m. paskolų portfelis augo 11,3 mlrd. Lt (18,8 proc.), t.y. 7,0 mlrd. Lt mažiau nei 2007 m. Paskolų portfelio augimas itin sulėtėjo pernai ketvirtąjį ketvirtį, kai gruodžio mėn. bankų sistemos paskolų portfelis sumažėjo 0,7 mlrd. Lt. Paskolų portfelio augimo lėtėjimą veikė paskolų srauto privačioms įmonėms mažėjimas ir sudaryti specialieji atidėjiniai.

2008 m., kaip ir ankstesniais metais, suteiktos paskolos panašiomis apimtimis pasiskirstė tarp verslo ir namų ūkių, atitinkamai 5,3 mlrd. Lt ir 4,9 mlrd. Lt. Bet, skirtingai nei ankstesniais metais, didesnė paskolų dalis teko valdžios institucijoms (0,6 mlrd. Lt). 2009 m. sausio 1 d. duomenimis, paskolos privačioms įmonėms sudarė 52,3 procento bankų klientams suteiktų paskolų portfelio, paskolos fiziniams asmenims – 40,0 procento (iš jų paskolos būstui įsigyti – 29,1 proc. bankų paskolų portfelio).

2008 m. išlikus dideliame palūkanų normų litais ir eurais skirtumui, tęsėsi 2007 m. antrąjį pusmetį išryškėjusi skolinimosi užsienio valiuta didėjimo tendencija: paskolų suteiktų užsienio valiuta suma 2008 m. padidėjo 12,7 mlrd. Lt, o paskolų litais suma sumažėjo 1,4 mlrd. Lt. 2009 m. sausio 1 d. paskolų nacionaline valiuta suma sudarė 35,4 procento paskolų portfelio, t. y. 9,0 procentinio punkto mažiau nei prieš metus.

Dėl sulėtėjusio šalies ekonomikos augimo ir konservatyvesnio kai kurių bankų požiūrio į skolininkų kredito riziką pagrindiniai bankų paskolų portfelio kokybę apibūdinantys rodikliai 2008 m. pablogėjo. Per metus specialieji atidėjiniai padidėjo 421,3 mln. Lt, iš jų 303,1 mln. Lt – per paskutinįjį ketvirtį. Paskolų vertės sumažėjimo (specialiųjų atidėjinių) ir paskolų portfelio santykis per metus padidėjo (pablogėjo) nuo 0,74 proc. iki 1,2 proc., o paskolų, kurių periodiniai mokėjimai pradelsti 60 ir daugiau dienų, santykis su visu paskolų portfeliu per metus padidėjo nuo 1,03 iki 1,14 procento.

Nuvertėjusių paskolų ir paskolų portfelio santykis per metus padidėjo nuo 1,52 iki 3,41 procento, neveiksnių (nuvertėjusių ir daugiau kaip 60 dienų pradelstos paskolos) paskolų rodiklis išaugo nuo 2,55 iki 4,55 procento.

Veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymas

Nepaisant toliau pasaulinėse finansų rinkose vykstančių sukrėtimų, apsunkinusių lėšų pritraukimą ir padidinusių skolinimosi kaštus, Lietuvos bankų sistemos likvidumo rodiklis 2008 m. išliko gana stabilus ir buvo išlaikomas didesnis nei reikalaujama. Bankų sistemos likvidumo rodiklis 2009 m. sausio 1 d. duomenimis sudarė 39,02 proc. – tai daugiau kaip 9 procentiniais punktais viršijo Lietuvos banko nustatytą minimumą. Per metus bankų einamieji įsipareigojimai padidėjo 2 mlrd. Lt, o likvidus turtas sumažėjo 1 mlrd. Lt ir sudarė beveik 19 proc. viso turto. 2009 m. sausio 1 d. duomenimis, 85,8 proc. bankų sistemos turto valdė bankai, turintys patronuojančias institucijas.

2008 m. bankų sistemos kapitalo bazė, naudojama skaičiuojant nustatytąjį kapitalo pakankamumo normatyvą, išaugo 1 mlrd. Lt ir 2009 m. sausio 1 d. sudarė 7,2 mlrd. Lt. Kapitalo bazės išaugimui, be įstatinio kapitalo papildomais įnašais padidinimo, įtakos turėjo 2008 m. bankų gautos bei į kapitalą įskaitytos subordinuotos paskolos ir keletas bankų audituoto einamųjų metų pelno įskaitymas į I lygio kapitalą. Kapitalo pakankamumo rodiklis per metus išaugo 2 proc. punktais nuo 10,9 proc. iki 12,90 proc. (nustatytas minimalus reikalavimas – 8 proc.).

Kapitalo poreikis, reikalingas veiklos rizikai padengti, per metus išaugo 157 mln. Lt iki 4,8 mlrd. Lt. Didžiąją kapitalo poreikio dalį (4,1 mlrd. Lt) sudarė kredito rizikai amortizuoti priskirtas kapitalas (kartu su pereinamojo laikotarpio kapitalo poreikiu). O rinkos rizikai bei operacinei rizikai amortizuoti priskirtas kapitalas sudarė atitinkamai tik 170 mln. Lt ir 277,6 mln. Lt.

Visi bankai vykdė Lietuvos banko nustatytus veiklos riziką ribojančius normatyvus.

Akcininkų nuosavybė

Bankų (be užsienio bankų skyrių) akcininkų nuosavybė 2008 m. padidėjo 858 mln. Lt, arba 14,5 proc., ir 2009 m. sausio 1 d. siekė 6,8 mlrd. Lt. Akcininkų nuosavybę didino 2008 m. uždirbtas pelnas – 875 mln. Lt, o mažino – bankų parduoti turimo finansinio turto (vertybinių popierių) vertės mažėjimas (44 mln. Lt).

Bankų sistemos įstatinis (įregistruotas akcinis) kapitalas 2008 m. padidėjo 431 mln. Lt ir 2009 m. sausio 1 d. sudarė 3,5 mlrd. Lt. 2008 m. įstatinio kapitalo padidinimą įregistravo 5 iš 9 veikiančių bankų.

2008 m. nerezidentų valdoma įstatinio kapitalo dalis sumažėjo 2,5 proc. punkto ir 2009 m. sausio 1 d. sudarė 85,1 proc. įstatinio kapitalo. Kaip ir anksčiau, Lietuvos bankų sistemoje dominavo skandinaviškas kapitalas.

Keli bankai pasinaudojo Lietuvos banko valdybos 2008 m. lapkričio 6 d. nutarimu „Dėl apskaitos politikos pakeitimo, įgyvendinant Europos Komisijos 2008–10–15 Reglamentą“, kuriuo patvirtinti 39 Tarptautinio apskaitos standarto (TAS) ir 7 Tarptautinio finansinės atskaitomybės standarto (TFAS) pakeitimai dėl prekybinio ir parduoti turimo finansinio turto pergrupavimo į paskolų ir gautinų sumų arba turto, laikomo iki išpirkimo termino pabaigos grupę. Pergrupavus turtą, parduoti turimo bankų turto perkainavimo rezervas išaugo 209 mln. Lt, o tai atitinkamai turėjo įtakos bankų sistemos kapitalo bazei.

Pelningumas ir veiklos efektyvumas

Bankų pateiktų audituotų metinių finansinių ataskaitų duomenimis, 2008 m. 7 šalies bankai ir 2 užsienio bankų skyriai dirbo pelningai, o 2 bankai ir 5 užsienio bankų skyriai patyrė nuostolių. Bendras šalies bankų uždirbtas pelnas 2008 m. buvo mažesnis nei 2007 m. ir siekė 867,3 mln. Lt. Visas bankų pelnas buvo uždirbtas per pirmus tris praėjusių metų ketvirčius, o per paskutinį 2008 m. ketvirtį bankų sistema patyrė 17,1 mln. Lt nuostolį.

Veikiančių bankų pelnas

mln. Lt

Eil. Nr.	Bankas	Pelnas
1.	AB DnB NORD bankas	70,7
2.	AB Ūkio bankas	57,4
3.	AB SEB bankas	347,7
4.	AB bankas „FINASTA“	-3,9
5.	AB Šiaulių bankas	17,5
6.	AB bankas SNORAS	22,0
7.	UAB Medicinos bankas	6,0
8.	AB PAREX BANKAS	-23,5
9.	„Swedbank“, AB	381,1
	IŠ VISO bankai:	875,0
10.	AS „UniCredit Bank“ Lietuvos skyrius	4,0
11.	MP Investment Bank hf. filialas Baltijos šalyse	-3,4
12.	Balti Investeeringute Grupi Pank AS filialas	-0,6
13.	Allied Irish Banks, p.l.c. Lietuvos filialas	-4,0
14.	Danske Bank A/S Lietuvos filialas	-17,3
15.	Skandinaviska Enskilda Banken AB, Vilniaus filialas	-3,9
16.	Nordea Bank Finland Plc Lietuvos skyrius	17,4
	IŠ VISO užsienio bankų skyriai:	-7,7
	IŠ VISO:	867,3

2008 m. bankų pelningumui didžiausią įtaką dariusių grynųjų palūkanų pajamų gauta 341,9 mln. litų, arba 21 procento daugiau negu 2007 m. Grynųjų palūkanų pajamų augimą neigiamai veikė sparčiau už palūkanų pajamas augusios palūkanų išlaidos ir lėtėjęs paskolų portfelio augimas.

Grynosios paslaugų ir komisinių pajamos buvo 44,2 mln. litų, arba 6,8 procento didesnės, palyginti su 2007 m. Didelės įtakos bankų veiklos grynajam rezultatui turėjo vienkartinio pobūdžio pajamos, gautos iš kontroliuojamųjų įmonių dividendų forma arba pardavus tas įmones. Iš viso tokios pajamos 2008 m. sudarė 135 mln. litų.

Labiausiai bankų veiklos rezultata 2008 m. neigiamai veikė gerokai padidėjusios paskolų vertės sumažėjimo ir atidėjinių nebalansiniams straipsniams išlaidos. Bankų nuostoliai dėl vertės sumažėjimo ir atidėjinių, palyginti su 2007 m., buvo daugiau kaip penkis kartus didesni ir sudarė 483,3 mln. litų. Bankų operacinės išlaidos per metus padidėjo 130,9 mln. litų, arba 12,2 procento. Didžiąją operacinių išlaidų dalį sudarė personalo išlaikymo išlaidos, per metus išaugusios 11,2 procento.

Dėl nepalankios situacijos pasaulio kapitalo ir pinigų rinkose dalis bankų turėtų prekybinių nuosavybės ir skolos vertybinių popierių priemonių bei su jomis susijusių išvestinių finansinių priemonių buvo nuostolingos, todėl bankų pajamos iš finansinių priemonių buvo 130 mln. Lt mažesnės nei 2007 m.

Mažėjant bankų uždirbamam pelnui per metus gerokai sumažėjo bankų pelningumo ir veiklos efektyvumo rodikliai. Ir nuosavybės gražos rodiklis (ROE), ir turto gražos rodiklis (ROA) palyginti su 2008 m. sausio 1 d. rodikliais blogėjo visuose bankuose. Bankų sistemos nuosavybės gražos rodiklis palyginti su 2008 m. sausio 1 d. duomenimis pablogėjo net 12,4 proc. punktu nuo 25,9 proc. iki 13,5 proc., turto gražos rodiklis mažėjo 0,7 proc. punktu nuo 1,71 proc. iki 1,01 proc.

Praėjusiais metais dėl kilusių neramumų pasaulinėse finansų rinkose žymiai išaugo išteklių skolinimosi kaštai, todėl palūkanų išlaidos, tenkančios palūkanas kainuojantiems įsipareigojimams, per metus išaugo 1,1 proc. punktu iki 3,91 proc. O palūkanų pajamos generuojamos iš palūkanas duodančių aktyvų augo lėčiau, tai lėmė realiosios palūkanų maržos mažėjimą beveik 0,8 proc. punktu iki 2,07 proc.

LIETUVOS CENTRINĖ KREDITO UNIJA

Lietuvos centrinės kredito unijos (LCKU) turtas 2008 m. sumažėjo 4,3 mln. Lt, arba 3 proc., ir 2009 m. sausio 1 d. sudarė 137,3 mln. Lt.

Turto mažėjimą daugiausiai nulėmė pagrindinio LCKU finansavimo šaltinio – kredito unijų narių indėlių sumažėjimas 2008 m. ketvirtąjį ketvirtį. Didžiąją dalį LCKU narių sudaro ūkininkų kredito unijos, kurių piniginių srautų judėjimas priklauso nuo žemės ūkio darbų sezoniškumo bei laiku atliktų mokėjimų už žemės ūkio produkciją.

LCKU paskolų portfelis 2008 m. padidėjo 65,7 proc. iki 81,7 mln. Lt. Paskolų portfelio kokybė išlieka gera. 2009 m. sausio 1 d. LCKU neturėjo nuvertėjusių paskolų ir paskolų, kurių periodiniai mokėjimai pradelsti daugiau negu 60 dienų.

2008 m. LCKU vienuolikai kredito unijų padėjo spręsti trumpalaikes likvidumo problemas, teikdama paskolas likvidumui palaikyti, o 2007 m. tokios paskirties paskolos buvo suteiktos trims kredito unijoms. 2009 m. sausio 1 d. dešimt kredito unijų naudojo paskolomis likvidumui palaikyti.

Augant kredito unijų – LCKU narių veiklos apimtims, 2008 m. ketvirtąjį ketvirtį padidėjo iš jų įnašų formuojami LCKU Likvidumo palaikymo rezervas bei Stabilizacijos fondas, kurie 2009 m. sausio 1 d. atitinkamai sudarė 5,7 mln. Lt ir 3,9 mln. Lt.

Audituotų finansinių ataskaitų duomenimis, 2008 m. LCKU uždirbo 599 tūkst. Lt pelno, o tai yra 16,1 proc. mažiau negu 2007 m. (tuomet buvo uždirbta 714 tūkst. Lt).

2008 m. LCKU vykdė visus Lietuvos banko nustatytus veiklos riziką ribojančius normatyvus.

KREDITO UNIJŲ VEIKLA

2009 m. sausio 1 d. Lietuvoje veikė 67 kredito unijos, vienijusios beveik 96 tūkstančius narių.

Kredito unijų sistemos turto ir įsipareigojimų straipsnių dinamika

mln. Lt

Eil. Nr.	Balansinės ataskaitos straipsnio pavadinimas	2008–01–01	2009–01–01	Pasikeitimas per metus (proc.)
1.	Turtas (aktyvai)	655,2	794,8	21,3
2.	VVP	20,7	23,3	12,5
3.	Suteiktos paskolos	455,3	591,9	30,0
4.	Specialieji atidėjiniai paskoloms	1,6	5,2	3,1 k.
5.	Indėliai	518,2	596,1	15,0
	Iš jų – kredito unijų narių ir asocijuotų narių	512,8	591,1	15,3
6.	Pajinis kapitalas	67,9	92,5	36,1
7.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	2,7	0,7	–

Praėjusiais metais kredito unijos toliau plėtė savo veiklą. 2008 m.:

- turtas išaugo 21,3 proc. ir 2009 m. sausio 1 d. sudarė 0,89 proc. veikiančių bankų sistemos turto. Didžiausios Panevėžio kredito unijos turtas 2009 m. sausio 1 d. sudarė beveik 79 mln. Lt, arba 10 proc. visų kredito unijų turto;
- suteiktos paskolos padidėjo 30 proc. ir sudarė 74 proc. viso turto. 2009 m. sausio 1 d. specialiuosius atidėjimus paskoloms (5,2 mln. Lt) buvo sudariusios 53 kredito unijos;
- investicijos į Vyriausybės vertybinius popierius išaugo 12,5 proc.;
- priimti indėliai padidėjo 15 proc., didžiausią jų dalį (99 proc.) sudarė narių indėliai;
- kredito unijų pajinis kapitalas padidėjo 36,1 proc..

2008 m. 47 kredito unijos dirbo pelningai, 20 patyrė nuostolį.

Kredito unijų revizorių (nepriklausomų auditorių) patikrintų ir visuotinių narių susirinkimų patvirtintų ataskaitų duomenimis, 2008 m. kredito unijos uždirbo 0,7 mln. Lt pelno.

Kaip ir ankstesniais metais, pagrindinis kredito unijų pajamų šaltinis buvo palūkanų pajamos, sudariusios 89 proc. visų pajamų. Didžiausią išlaidų dalį sudarė palūkanų ir operacinės išlaidos, siekusios atitinkamai 486 proc. ir 34,8 proc. visų išlaidų.